

O modlitbe

*Veru, veru, hovorím vám: Ak budete o niečo
prosiť Otca v mojom mene, dá vám to.
(Jn 16, 23)*

Aký je to blažený a potešujúci prísľub, že Boh vypočuje všetko, o čokoľvek Ho budeme prosiť v mene Ježiša Krista! Spasiteľ nám nielen dovoľuje modliť sa k Bohu – dokonca prikazuje a prosí nás o to. Lebo hovoril Apoštolom: „Už tri roky som s vami, a o nič ste ma neprosili. Proste teda, aby vaša radosť bola úplná a dokonalá“. Modlitba je prameňom všetkého dobra a šťastia na zemi. Ak sme teda úbohí, pozbavení svetla a Božích milostí, tak vina spočíva v tom, že sa nemodlíme, alebo že sa zle modlíme. Naozaj – s bolesťou v srdci musíme priznať, že značná časť ľudí vôbec nevie, čo to znamená „modliť sa“. Jedni k tejto praxi – pre dobrého kresťana tak milej a posilňujúcej – cítia odpor. Iní sa skutočne modlia, ale nič nedostávajú – lebo ich modlitba je zlá. Lebo sa modlia bez prípravy a dokonca sami si neuvedomujú, aké modlitby prednášajú milosrdnému Stvoriteľovi. Takmer všetky dočasné nešťastia, ktoré na nás dopadajú, sú spôsobené zanedbaním modlitby alebo jej nedbalým vykonaním. Keby sme neurážali Boha, boli by sme takí šťastní, ako Adam pred pádom. Ale je nemožnou vecou, aby nezarmútil Boha ten, kto sa vôbec nemodlí alebo sa zle modlí. Dnes by som vás teda chcel povzbudiť k častej a dobrej modlitbe a preto vás poučím, po prvé, že bez modlitby nemožno dosiahnuť spásu; po druhé, že modlitba ju u Boha všemohúca; po tretie, aké podmienky musí spĺňať modlitba, aby sa páčila Bohu a bola pre nás úžitkom.

I.

Modlitba je pre dušu tým, čím je pre zem dážď. Hoci by ste navozili najlepšej zeme, hoci by ste ju čo najlepšie obrábali – všetko bude nanič, ako nebude dažďa. Tak isto, hoci by ste konali veľmi veľa dobrých skutkov – ak sa nebudete často a dobre modliť, nedosiahnete spásu; lebo modlitba otvára oči duše, pripomína jej vlastnú úbohosť, napája nedôverou voči sebe a prikazuje utiekať sa k Bohu. Nábožný kresťan celú svoju dôveru skladá v Bohu, so sebou príliš neráta. Povedzte sami: kto naklonil svätých k prinášaniu takých veľkých obetí – že opustili svoje majetky, rodičov, všetky výhody a celý život v nedostupných lesoch oplakávali svoje hriechy? Modlitba rozpálila ich srdcia láskou k Bohu a ukázal im, že iba pre Neho samého treba žiť. Čomu sa takmer výlučne oddávala Magdaléna po svojom obrátení? Či nie modlitbe? Sv. Ľudovít, francúzsky kráľ, počas svojich ciest sa neuložil na lôžko, ale celé noci trávil v kostole a prosil dobrého Boha o nesmierny dar, aby vytrval v Jeho milosti. Neraz sme to už sami zakúsili, že len čo zanedbáme modlitbu, strácame chuť k Božím veciam, myslíme iba na zem, a keď sa znovu začneme modliť, znovu sa v nás vzbudzuje túžba po nebi. Hoci by sme boli v milosti Božej, ak zanecháme modlitbu, naraz vybočíme z cesty spásy.

Po druhé, tvrdíme, že bez modlitby nedosiahnu obrátenie hriešnici. Sv. Monika kľučí pri kríži a modlí sa so slzami, prosí tiež rozvážnych a nábožných ľudí, aby spolu s ňou prosili Boha o obrátenie jej syna. A keď už sv. Augustín úprimne túžil zmieriť sa s Bohom, tak sa išiel modliť do záhrady a tam so slzami prosil Boha, aby obmäkčil a zmenil jeho srdce. Tak je to – Boh odpúšťa dokonca najväčším hriešnikom – ak sa o to modlia. Nie je teda nič divné, že zlý duch používa všetky spôsoby, aby sme modlitbu alebo zanedbávali, alebo aby sme sa zle modlili – on vie lepšie ako my, aká hrozná je modlitba pre peklo a vie, že Boh neodmieta žiadnu milosť tým, ktorí sa náležite modlia. Koľko hriešnikov by okamžite povstalo zo svojich pádov, keby sa len chytili zbrane modlitby!

Po tretie, musím zdôrazniť, že odsúdení, ak išli do zatratenia, tak preto, že sa alebo vôbec nemodlili, alebo sa zle modlili. A teda so zbraňou modlitby v rukách bez pochyb pôjdeme do neba; a naopak – bez tejto zbrane nás čaká večná záhuba.

Ale prečo cítime taký odpor k takej príjemnej a tak posilňujúcej praxi? Lebo sme sa zle modlili a tak sme nikdy nezakúsili chuť tej sladkosti, akú v modlitbe nachádzali svätí. Hilarionovi sto rokov života strávených v modlitbách uplynulo ako blesk. Dobrá modlitba je balzam, ktorý napíňa dušu svojou vôňou, pričom dovoľuje zakúsiť predchuť neba. Nie je divné, že sv. František Assiský tak často pri modlitbe upadal do vytrženia a nevedomoval si, či sa nachádza na zemi či medzi vyvolenými v nebi. Počas modlitby jeho srdce prenikal oheň Božej lásky, ktorý celému jeho telu udeľoval prirodzené teplo. Raz, keď sa modlil v kostole, pocítil takú prudkú lásku k Bohu, že nahlas zakričal: „Bože môj, už dlhšie nevydržím!“ Poviete mi, že toto šťastie stretáva iba tých, ktorí sa vedia modliť pekné modlitby. Bratia! Predsa Boh nepozera na to, či sú modlitby dlhé alebo pekné, ale chce, aby vychádzali z hĺbky srdca, aby sme sa ich modlili s veľkou úctou a túžbou páčiť sa Mu. Istý pokorný rehoľník sa pýtal sv. Bonaventúru, veľkého Doktora Cirkvi, či on, jednoduchý a nevzdelaný človek, sa dokáže dobre modliť. „Priateľu – odpovedal svätý – Boh v prvom rade miluje tých, ktorí sú ľuďmi jednoduchého srdca“. Táto odpoveď tak veľmi potešila dobrého rehoľníka, že bežal ku kláštornej bráne a tam, každému, kto vchádzal, s radosťou rozprával: „Počúvajte, čo mi povedal Bonaventúra: my nevzdelaní ľudia, môžeme milovať Boha tak isto, ako učení“.

Modlitba je pozdvihnutím srdca k Bohu; je sladkou zábavou dieťaťa s Otcom, poddaného so svojim Kráľom, sluhu s Pánom, priateľa s Priateľom – s Priateľom, do srdca ktorého vkladáme naše starosti a súženia. Počas modlitby láskavý Stvoriteľ berie biedne stvorenie na svoje ruky a dáva mu všetko požehnanie. Čo ešte môžem povedať o modlitbe? Ona je zjednotením najpodlejšej veci s Najväčšou, Najmocnejšou a Najdokonalejšou Podstatou. Či teraz chápeme, ako veľmi nám je potrebná modlitba a akým veľkým šťastím je ona pre nás?

Šťastie človeka na zemi spočíva v milovaní Boha, a bez modlitby niet lásky k Bohu. Pán Ježiš chce, aby sme sa čo najčastejšie utiekali k Nemu, On nás k modlitbe rozpaľuje, a pritom hovorí, že ak sa budeme dobre modliť, tak On nám nič neodmietne.

Katechizmus nás učí, že sa treba modliť ráno, večer, a tiež často počas dňa – čiže vždy.

Kresťan, ktorý chce spasiť svoju dušu, hneď po prebudení urobí na sebe znamenie kríža, odovzdá svoje srdce Bohu, obetuje Mu všetky svoje skutky a pripravuje sa na modlitbu. Bez nej nikdy nejde do práce – prežehná sa svätenou vodou, kľakne si a modlí sa pred obrazom Ukrižovaného. Bratia, nikdy na to nezabúdajme – od dobre začatého dňa závisí celý rad milostí, ktoré nám udeľuje Boh, aby sme deň preživali svätým spôsobom. Raz zlý duch, ktorý hovoril ústami posadnutého, vyznal exorcistovi, že ak získa prvú rannú chvíľu, tak mu bude patriť aj celý deň. Teda treba plakať nad slepotou ľudí, ktorí hovoria, že nemajú čas na modlitbu! Či môže byť nejaká činnosť, ktorá by bola od nej krajšia? Či kŕmenie dobytky, obrábanie zeme, starosť o deti či pracovníkov je dôležitejšia ako spása duše? Nevďačníci! Keby vás Boh vzal zo zeme v dnešnú noc, tak vtedy by ste mali čas pracovať? Alebo keby na vás zoslal chorobu, ktorá by trvala tri či štyri mesiace? Úbožiaci! Zasluhujete si, aby vás Boh v tejto vašej zaslepenosti opustil! Obetovať Stvoriteľovi päť minút a poďakovať Mu za obdržané milosti – to sa vám zdá namáhavé a ťažké. Priateľu, prácou sa vyhováraš a nemodlíš sa? Či môže byť dôležitejšia práca, ako myslieť na spásu duše? Ak nevykonáte nejakú prácu, urobí to za vás niekto iný; ale ak zahubíte svoju dušu, kto bude potom v stave spasiť ju?!

Aký je ešte iný úžitok z častej modlitby? Osladzuje nám naše námahy a kríže, odtrháva nás od zeme, prináša nám milosrdenstvo Božie, chráni nás od hriechu, posilňuje dušu, vzbudzuje chuť

k pokániu, učí, akým ťažkým zlom je urážka Boha. Modlitbou sa páčime Bohu, duchovne sa obohacujeme a zaisťujeme si život večný. Či náš život teda nemá byť stálou modlitbou, neustálym zjednocovaním sa s Bohom? Ak niekoho máme radi, tak nám je ľahké na neho myslieť. Ak milujeme dobrého Boha, tak modlitba bude pre nás čímisi takým obyčajným, ako dýchanie.

Ak máme tie milosti pri modlitbe získať, tak sa nesmieme modliť náhlivo – Boh chce, aby sme sa modlili dlhší čas; chce, aby sme Ho prosili o potrebné milosti, aby sme oplakávali svoje dávne hriechy a ďakovali za obdržané dobrodenia.

Opýtate sa ma, či je možné neustále povznášať srdce k Bohu? Nie je nič ľahšie! Myslime na Boha z času na čas počas práce, vzbudzujme si úkon lásky, pokorujme sa, vzbudzujme si dôveru, keď si pripomínáme, že Boh aj napriek našej úbohosti nielen nezabúda na nás, ale ešte nás hojne obdarúva milosťami. Dobré je mať pred očami umučenie a smrť Ježiša Krista – ako sa modlil v Getsemanskej záhrade, ako bola Jeho hlava zranená tŕňovou korunou, ako niesol ťažký kríž na Kalváriu, ako na ňom zomieral. Alebo si predstavte Jeho vtelenie, narodenie a útek do Egypta, alebo rozjímajte o posledných veciach: o smrti, o súde, o nebi a pekle. V krátkej modlitbe sa tiež zverujeme aj anjelovi strážcovi, modlime sa *Anjel Pána*, keď počujeme zvony. Týmto spôsobom, bratia, skutočne veľmi ľahko je modliť sa bez prestania. Tak to vlastne robili svätí.

II.

Modlitba je u Boha všemohúca. Bolo jej sľúbené všetko. Keď sa dobre modlíme, dostaneme – ako nás uisťuje Ježiš Kristus – všetko: *Proste a dostanete, hľadajte a nájdete, klopte a bude vám otvorené. O čokoľvek budete prosiť môjho Otca v mojom mene, dá vám to.* Potvrďuje to dokonca Spasiteľ slávnostnou prísahou: *Veru, veru hovorím vám, čokoľvek budete prosiť Otca v mojom mene, dá vám to.* Kto ešte po týchto slovách bude pochybovať o sile a účinnosti modlitby? Alebo stratíme nádej pri myšlienke na to, ako veľmi sme nehodní? Predsa Boh vie, že sme hriešni a že rátame iba s Jeho nekonečnou dobrotou! Či zásluhy Ježiša Krista nezakrývajú našu slabosť a nehodnosť? A keby naše hriechy boli neviem aké ťažké a početné, tak On ich odpustí, ak budeme úprimne robiť pokánie. Boh neopúšťa nikoho, kto sa s pokorou utieka k Nemu. Pozrite na Adama, ktorý po svojom páde sa utieka k milosrdenstvu Božiemu. Pán mu dáva prísľub Spasiteľa, potešuje ho a dvíha na ducha. Ďalej. Boh, skrze proroka Jonáša hrozí Ninivčanom strašným zničením. Ale keď sa títo začali modliť k Pánovi, On odvracia od nich svoju trestajúcu pravicu. Keby sa pred všeobecnou potopou ľudia obrátili k Bohu, tak by toto nešťastie nedopadlo na zem. Keď Jozue bojuje s nepriateľmi, Mojžiš sa na hore modlí. A pokiaľ prosebne dvíha ruky k nebu, víťazia Izraeliti – keď ich spustí, Vyvolení ľud utrpí porážku. A koľko ráz tento Boží vodca, ktorý viedol Židov z egyptského otroctva, svojimi modlitbami zakrýva nevďačníkov pre Božím hnevom? Čo robí Judita, keď chce zachrániť mesto a celú vlasť pred strašným nepriateľom? Modlí sa a po modlitbe utne hlavu Holofernesovi. Nábožný kráľ Ezechiáš, ťažko chorý, keď mu prorok oznámil, že zomrie, modlitbou si predlžuje život o pätnásť rokov. Pokorný mýtnik získa vo svätyni odpustenie svojich hriechov, lebo sa bije do pŕs a neodváži sa zdvihnúť oči k nebu. K nohám Spasiteľa padá verejná hriešnica, umýva ich slzami a prosí o odpustenie. A vlastne preto počuje tie slová plné útechy: „Odpúšťajú sa ti hriechy“. Dobrý lotor po pravici má mnoho hriechov na svedomí; ale pretože s pokorou a dôverou prosí o odpustenie, Pán Ježiš mu prislúbil, že ešte v ten deň bude s Ním v raji. Nedokážem vypočítať všetky príklady tohto druhu. Lebo všetci hriešnici, ktorí sú teraz svätými – bez výnimky! – získali odpustenie iba prostredníctvom modlitby.

III.

Pravdepodobne sa spýtate: „Prečo teda, aj napriek toľkým modlitbám stále sme hriešnikmi a vôbec sa nepolepšujeme? – Vlastne preto, že sa modlíme zle, bez prípravy a bez ochoty polepšiť sa. Často dokonca nevieme, o čo prosíme dobrého Boha. Okrem toho hriešnici dosiahli

obrátenie, a spravodliví vytrvali v dobrom pre *vrúcnu* modlitbu. Ak niekto zakusuje prudké pokušenia, nech sa aj napriek tomu modlí, vtedy určite odolá pokušeniu. V modlitbe človek nachádza potrebné milosti. Pomocou modlitby zvíťazíme nad svetom, nad diablom a nad zlými náklonnosťami. Zvlášť v situácii utrpenia a pokušenia sa utiekajme k Bohu – vtedy sa naše kríže stanú ľahké a pokušenia sa rozplynú. Ale, bohužiaľ, hriešnici – hoci to všetko dobre vedia – nemodlia sa, alebo sa zle modlia. Často idú spať a vstávajú ako nerozumný dobytok – bez myšlienky na Pána Boha. A ak sa už modlia, tak hľadajú výhody: opierajú sa o stolík alebo sa modlia na lôžku, modlia sa počas obliekania alebo vyzliekania; chodia pri tom po dome, volajú na domácich a deti a nadávajú im. Nevidiať u nich najmenej prípravy. Skončili modlitbu a vlastne nevedia, čo Bohu hovorili. Keby sme sa na nich pozreli v kostole, tak nás prenikne ľútosť! Či si uvedomujú, že sú v Božej prítomnosti? Vôbec nie! Pozerajú, kto vchádza, kto vychádza, rozprávajú sa, nudia, zívajú, driemu, alebo sa zlostia, že pobožnosť trvá dlho. Keď sa žehnanú svätenou vodou, robia to tak ľahostajne a mechanicky, akoby naberali vodu z vedra, aby sa napili. Na obidve kolena sa im nechce pokľaknúť. Myslia si, že stačí, ak trochu sklonia hlavu cez premenenie a požehnanie. Očami blúdžia po kostole a neraz sa zastavujú pri veciach, ktoré ich môžu povzbudzovať k zlému. Len čo vošli do svätyne, už by z nej chceli utekať. Keď vojdú do kostola, robia krik ako väzni, ktorých pustili na slobodu.

Nie je divné, že po takejto modlitbe sa hriešnik nemení!

Výsledky modlitby, ako sme povedali, závisia od spôsobu, ako sa modlíme.

1. Aby modlitba bola milá Bohu a pre nás užitočná, musíme byť *v stave milosti alebo prinajmenšom mať túžbu zanechať hriech*; lebo modlitba hriešnika, ktorý sa nechce polepšiť, je urážkou Pána Boha. Ak sa chceme dobre modliť, tak sa treba na to *prípraviť*. Bez prípravy bude modlitba zlá. Taká príprava spočíva v tom, aby sme skôr, ako pokľakneme, mysleli chvíľku na Boha a zamysleli sa, s kým sa máme rozprávať a o čo prosiť. Ách, ako málo ľudí sa týmto spôsobom pripravuje na modlitbu! Okrem toho – či nám Boh udelí potrebné milosti, keď Ho o nič neprosíme, nič nechcem? Hriešnik pri modlitbe veľmi často pripomína žobráka, ktorý nechce almužnu; chorého, ktorý nechce uzdravenie; slepého, ktorému sa páči jeho slepota; nakoniec odsúdeného, ktorý nechce nebo a súhlasí so svojím peklom.

2. Povedali sme, že modlitba je povznesením srdca k Bohu; povedali sme, že je to sladká a lahodná zábava stvorenia so svojím Bohom. *Ak teda pri modlitbe myslíme na niečo iné, ako na Boha, tak naša modlitba je zlá*. Len čo zbadáme, že náš rozum začína kdesi blúdiť, vráťme sa rýchlo k Bohu, pokorme sa pred Ním a – nikdy nezanedbávajme modlitbu preto, že nepociťujeme pri nej žiadnu útechu. Ak napriek tomu, že zakusujeme isté ťažkosti či akúsi nechuť, neopustíme modlitbu, tak ona získava ešte väčšie zásluhy v očiach Božích. Raz sa jeden svätec pýtal druhého: „Prečo sa náš rozum počas modlitby zapodieva tisícmi akýchsi cudzích vecí, akoby sme sa vôbec nerozprávali s Bohom?“ Na to mu ten druhý svätec odpovedal: „Nediv sa tomu, priateľu. To je záležitosť pekelného ducha, ktorý nám závidí Božiu milosť, ktorú dostávame skrze modlitbu a ktorý dokonale vie, že nám nemôže uškodiť, ak sa dobre modlíme. Okrem toho on si dobre uvedomuje, že keď sa horlivo modlíme, zakusujeme čoraz silnejšiu príťažlivosť k modlitbe a čoraz viac nám chutí“. V inom prípade povedal zlý duch, že najčastejšie prekáža kresťanom v modlitbe preto, že u jedných vyvoláva zívanie, u druhých driemanie, iným káže, aby sa svojou myslou preniesli z dediny do dediny, z mesta do mesta, z predmetu na predmet. A okrem toho dobre vieme z vlastnej skúsenosti, že je to tak!

Kedysi jeden rehoľník pred začatím modlitby dával akési znamenia, akoby sa s niekým rozprával. Keď sa ho spýtali, čo mali znamenať tie pohyby, odpovedal, že privoláva všetky svoje myšlienky a túžby, aby spolu s ním vzdávali úctu Ježišovi Kristovi. O prvých kresťanoch Kasián hovorí, že stáli pred tvárou Boha s veľkou úctou, pričom zachovávali také hlboké mlčanie, akoby

boli mŕtvi. V kostole boli naplnení svätou bázňou; nemali tam žiadne stoličky ani lavice. Padali tvárou na zem, ak vinníci, ktorí očakávajú rozsudok. Ale vtedy sa aj nebo rýchlo zapláňalo a v Cirkvi bolo mnoho svätých.

3. Naše modlitby nech sú *plné dôvery a silnej nádeje*, že Boh nám udelí to, o čo Ho prosíme. Ježiš Kristus od tých, ktorým udeľoval akékoľvek milosti, vyžadoval vždy vieru a dôveru. A ktože by mohol strácať nádej, keď si pomyslí, že Božia všemohúcnosť je nekonečná, a milosrdenstvo Božie je bez hraníc, že zásluhy Ježiša Krista sú nevyčerpatelné, že sám Ježiš Kristus sa modlí s nami k svojmu Otcovi? Takúto neochvejnú dôveru mala tá žena z Evanjelia, ktorá bola chorá na krvotok. Povedala si: „Keď sa dotknem čo len obruby jeho rúcha, budem uzdravená“. A skutočne, keď Spasiteľ prechádzal, ona padla k Jeho nohám, dotkla sa Jeho plášt'a a okamžite získala zdravie. Pán Ježiš pohliadol na túto ženu s láskou a povedal jej: „Chod', tvoja viera ťa uzdravila“. Kto má takúto dôveru, ten sa nikdy nesklame.

4. Pri modlitbe tiež treba mať *čistý úmysel* a prosiť iba o to, čo sa môže pričiniť o slávu Božiu a o našu spásu. O dočasné veci tiež môžeme prosiť, ale iba s tým úmyslom, aby priniesli nám alebo našim blíznym duchovný úžitok. Ak nás Boh v takej situácii nevypočuje, to znamená, že to robí preto, že sa nechce pričiniť o našu záhubu. Bohužiaľ, ako často naše modlitby nespĺňajú túto podmienku čistého úmyslu! Svätý Augustín hovorí, že neraz skutočne chceme čosi iné – nie to, o čo sa modlíme. Napríklad, keď sa modlíme *Otče náš*, hovoríme: *Otče náš, ktorý si na nebesiach*. Tieto slová znamenajú toľko, ako: „Bože, odtrhni moje srdce od zeme, od vecí, aby som pohrdal dočasnými vecami, aby všetky moje myšlienky a túžby sa povzniesli do neba!“ – A predsa, koľko ľudí by sa nahnevalo, keby im Pán Boh udelil takúto milosť! Zvlášť v čase skúšok a hroziacich nám duchovných nebezpečenstiev, musíme sa modliť, aby sme neupadli. Tak sa správali tí kresťanskí žoldnieri za cisára Licinia, ktorých štyridsať zhodili v noci nahých do zamrznutého rybníka. Všetci, s výnimkou jedného, sa modlili, pričom prosili Boha o mučenícku korunu. Aj Augustín po svojom obrátení sa vzdialil od ľudí a prosil Boha o milosť, aby vytrval v dobrách, pre ktoré sa rozhodol. A keď už bol biskupom, značnú časť noci trávil na modlitbe. Svätý Vincent Ferarský, ktorý obrátil toľko duší, jasne povedal, že modlitba je najúčinnjším prostriedkom na obrátenie, že ako ostrá strela prebodáva srdce hriešnika.

Tak je to, bratia moji! Modlitba môže všetko. V nej spoznáваме svoje povinnosti i svoju úbohosť. Ona nám ukazuje, s akou dispozíciou máme prijímať sväté sviatosti. Ona nás učí, že život je krátky, že sa nemáme naviazat' na pozemské veci, ona v nás vzbudzuje svätú bázeň. Preto sv. Hugo, biskup Grenobla, neustále sa modlil *Otče náš*, a keď ho upozornili, aby sa tak nevycherpal, odpovedal, že skôr naopak – modlitba mu spôsobuje úľavu.

5. A nakoniec nech je vaša modlitba *vytrvalá*. Neraz nás Boh chce skúšať a vypočuje nás nie hneď. Sv. Augustín päť rokov prosil Boha o svoje obrátenie. Egyptanka Mária devätnásť rokov neprestávala prosiť Boha, aby ju oslobodil od nečistých myšlienok. A my obyčajne strácame odvahu a prestávame sa modliť, ak nás Boh nevypočuje ihneď. Svätí postupovali ináč. Zapamätajme si, že ak nám Boh nedá to, o čo prosíme, tak nás obdaruje inými, potrebnjšími milosťami. Vzorom vytrvalosti v modlitbe je pre nás kanaánska žena, ktorá prosila Ježiša Krista o uzdravenie svojej dcéry. Plnou dôverou a vytrvalou modlitbou vzkriesil aj sv. Makáriu, pustovník, mŕtveho človeka – aby podal dôkaz, že kresťanská viera je pravdivá; skompromitoval tak istého heretika a priviedol na cestu pravdy množstvo ľudí, ktorý ten heretik predtým zviadol. Ak nás dobrý Boh nevypočuje, tak sa jasne modlíme bez živej viery, dokonca nie na čistý úmysel, bez dôvery, alebo bez vytrvalosti.

Ešte raz na zakončenie opakuje, že ak zotrávame v hriechoch, neobrátime sa v krížoch a utrpeniach, ktoré Boh na nás zosiela, šomreme, pochádza z toho, že sa nemodlíme, alebo to robíme zle. Bez modlitby neprijmeme hodne sväté sviatosti a nedozvieme sa, aká je Božia vôľa

s nami, aké je naše povolanie. Ak sa nebudeme modliť, pôjdeme do pekla. Bez modlitby neokúsime sladkosť, ktorá pochádza z Božej milosti. Bez modlitby všetky naše kríže budú pozbavené akejkolvek zásluhy. Modlime sa teda a myslime na Boha, modlime sa sústredene, s pokorou a dôverou, a vtedy Boh nás určite vypočuje. Amen.